

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1943.

Första kammaren.

Nr 30.

Onsdagen den 3 november.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Föredrogs herr Brandts anhållan att få till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Günther framställa en interpellation angående meddelat förbud mot uppförande av skådespelet »Om ett folk vill leva».

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall medgiva skattskyldig rätt att vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt m. m. åtnjuta avdrag för gäva, avsedd för internationellt hjälparbete.

Ang. skattefrihet för gäva till internationellt hjälparbete.

I en den 8 oktober 1943 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 355, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva, att skattskyldig — som under beskattningsår, för vilket taxering verkställdes år 1944 eller år 1945, lämnat penninggåva å minst 1,000 kronor till internationellt hjälparbete till lindrande av nöd bland civilbefolkningen i krigshärjade länder — finge vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt till krigskonjunkturskatt eller till syfte likartad skatt, utöver eljest medgivna avdrag, åtnjuta avdrag med belopp motsvarande vad den skattskyldige under beskattningsåret utgivit såsom sådan gåva.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet på återopade grunder hemställt, att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 355.

Reservationer hade avgivits

1) av herr *Lundell*, som på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 355;

2) av herrar *Gustaf Elofsson* och *Jonsson* i Skedsbygd, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva, att skattskyldig — som under beskattningsår för vilket taxering verkställdes år 1944 eller år 1945 lämnat penninggåva till internationellt hjälparbete till lindrande av nöd bland civilbefolkningen i krigshärjade länder — finge vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt till krigskonjunkturskatt eller till syfte likartad skatt, utöver eljest medgivna avdrag, åtnjuta avdrag med belopp, motsvarande vad den skattskyldige visat sig hava under beskattningsåret, enligt från auktoriserad hjälporganisation utfärdat kvitto, utgivit såsom sådan gåva;

Första kammarens protokoll 1943. Nr 30.

Ang. skattefrihet för gåva till internationellt hjälparbete. (Forts.)

3) av herrar *Sjödahl* och *Sundström* i Skövde, vilka likväl ej antytt sin åsikt.

Herr **Elofsson, Gustaf**: I den kungl. propositionen har föreslagits, att endast sådana gåvor till det internationella hjälparbetet, som uppgå till minst 1,000 kronor skulle medföra rätt till avdrag vid taxering. Vi reserverar ha inte kunnat gå med på att endast de större bidragsgivarna skulle slippa skatt för gåvobeloppen. Vi ha ansett, att skattefriheten bör vara lika för alla, oavsett om gåvan är större eller mindre.

Det är ju inte mer än ett år sedan vi i denna kammare hade uppe frågan, om man egentligen skulle bevilja avdragsrätt för dylika gåvor. Den gången var finansministern själv emot att beträda den vägen, men nu har han framlagt en proposition, som går i motsatt riktning. De gåvor, som här avses, komma säkerligen i mycket stor utsträckning att bestå av sådana medel, som annars skulle ha influerat till staten i form av krigskonjunkturskatt och andra skatter. Av den anledningen kan man befara, att man genom ett bifall till propositionen avhänder statsverket ganska stora skattebelopp, men man kan ju säga, att ändamålet är så behjärtansvärt, att man bör medge en dylik skattelindring.

Vi ha därför i en reservation föreslagit, att avdragsrätt skulle medges även för mindre gåvor än 1,000 kr., men man har underrättat mig om att det av formella skäl inte går att yrka bifall till denna reservation, detta på grund av att den går utöver Kungl. Maj:ts förslag.

Jag skall, herr talman, inte längre uppehålla kammaren med denna sak, men då jag inte liksom det övriga utskottet kan tillstyrka Kungl. Maj:ts proposition i oförändrat skick, skall jag i stället be att få yrka bifall till den av herr *Lundell* avgivna reservationen.

Herr **Sjödahl**: Herr talman! Det är onekligen en egendomlig situation, vari riksdagen nu befinner sig. Det har förts debatter i kamrarna, där man vänt sig emot att bevilja anslag i form av skattelättnader. Man har inte funnit detta rationellt: man har ansett det rimligare att i stället föra upp anslagen i budgeten, så att de där kunde prövas och vägas mot varandra. Man har också med all rätt påpekat, att den förra metoden strider mot vår skattelagstiftnings principer.

I början av denna riksdag, i våras, framlade bevillningsutskottet ett förslag till uttalande i denna sak. Riksdagen antog det, och finansministern välsignade det. Nu ha vi en proposition, som går på en linje, direkt motsatt den, som riksdagen så sent som i våras uttalade sig för. Här är ett förslag om skattelättnader, som innebär ett anslag. Det strider fortfarande mot vår skattelagstiftnings principer. Finansministern har visserligen ansett, att de skatterättsliga synpunkterna i detta fall finge vika med hänsyn till förslagets syfte, och jag kan förstå en sådan ståndpunkt. Bevillningsutskottet i sin tur suckar och säger sitt »Härtill är jag nödd och tvungen». Utskottet proklamerar högtidligt, att detta medgivande inte får innebära ett beträdande på nytt av denna väg, nämligen att bevilja anslag i form av skattelättnader. Så suckar utskottet, varpå det beträder denna väg. Utskottets mening har sannolikt varit, att denna gång bör vara den sista, och jag delar livligt denna uppfattning.

Men detta förslag har även andra svagheter. Där har, som den förste talaren framhöll, fastställts en minimigräns för skattelättnaderna. Gränsen går vid gåvor på 1,000 kr. Kammarrätten har därvid anmärkt, att den anser förslaget om begränsning av avdragsrätten till gåvor å minst 1,000 kr. svårigen låta sig förena med grundsatsen om jämlikhet och rättvisa vid beskattningen. Jag tror, att det är svårt att bestrida detta kammarrättens uttalande. Det hjälper inte

Ang. skattefrihet för gåva till internationellt hjälparbete. (Forts.)

att, såsom en reservant föreslagit, sänka gränsen från 1,000 till 100 kr. eller något annat belopp. Orättvisan kvarstår ändå. Den lilla skärven får väl bedömas på samma sätt som den större gåvan. Att helt ta bort denna gräns, vilket herr Elofsson har föreslagit i sin reservation, är visserligen praktiskt omöjligt med det sätt, på vilket propositionen har konstruerat förslaget om skattelättnad. Detta innebär ju, att Kungl. Maj:t skall pröva frågan i varje särskilt fall, och det är ju omöjligt att hålla på ett sådant krav beträffande alla de småbelopp, som skulle komma i fråga, om man fullständigt avskaffar gränsen nedåt. Men att ur skattesynpunkt mäta gåvor med olika mått är föga tilltalande.

Propositionen avser också, att man inom regeringen skall kontrollera såväl omfattningen av gåvorna som varthän de gå. Jag kan inte underlåta att uttala, att förslaget är betänkligt även på denna punkt. Det innebär, enligt vad jag kan förstå, intet annat än att riksdagen delegerar sin anslagsmakt till regeringen, och jag undrar, om det är en riktig väg för riksdagen att gå.

Härtill kommer, att det är förenat med stora svårigheter att såsom i propositionen åsyftas både kontrollera omfattningen av gåvorna och leda strömmen av gåvor till de lämpliga fälten. Detta är så svåra uppgifter, att jag inte gärna skulle önska det trasset ens åt en ovän, och mycket mindre då åt min vän finansministern.

Av dessa gåvor kommer praktiskt taget alltid en tredjedel att utgöras av inbesparad skatt. För fysiska personer med 50,000 kr. inkomst — och det är väl från större inkomsttagare som de stora gåvorna från enskilda komma — utgöras, såsom utskottet har anmärkt, 50 proc. av gåvan av inbesparad skatt. Går man upp till 100,000 kr. inkomst, äro 60 proc. av gåvan sparad skatt, och i fortsättningen stiger det ytterligare. För bolagens del kommer sannolikt ännu högre del av gåvan att vara sparad skatt, under förutsättning att vi även räkna med krigskonjunkturskatt. Jag kan inte finna en sådan ordning rationell, utan jag måste finna den föga tilltalande.

På riksdagens bord ligger en proposition om ett anslag av hundra miljoner för återuppbyggnaden i världen. Den har mottagits med allmänt gillande. Denna proposition möjliggör även — om jag har läst den rätt — att lämna humanitär hjälp av samma slag som avses i förevarande proposition. Jag hade hellre sett, herr talman, att regeringen föreslagit bestämda anslag för denna internationella och särskilt nordiska hjälpverksamhet. Nu kan jag av konstitutionella skäl tyvärr inte ställa ett sådant yrkande, och jag förstår livligt, att när detta förslag kommit fram, antagligen närmast syftande till hjälp åt våra nordiska grannländer, är det svårt att motsätta sig det. Kan inte hjälpen lämnas på ett bättre sätt, är det svårt att motsätta sig, att den lämnas på ett sämre sätt. Jag kan därför inte framföra ett avslagsyrkande, men jag beklagar livligt, att man har valt denna väg.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Herr Bårg, Johan: Herr talman! Om de ärade kammarledamöterna ha läst betänkandet, ha de nog funnit, att vad herr Sjö Dahl sade ingenting annat är än vad betänkandet innehåller. Jag röjer sålunda ingen hemlighet, om jag säger, att den syn på saken, som herr Sjö Dahl deklarerat, delas av hela utskottet. Frågan är bara, om man har större behov att ådagalägga denna syn på tingen tydligare än vad utskottet har gjort. För mig har det varit tillräckligt att genom utskottets betänkande få klarlagt, hur jag ser på dessa ting. Herr Sjö Dahl har ju inte heller velat gå längre än utskottet; han har icke yrkat avslag på propositionen.

Jag kan meddela, att när detta betänkande justerades i utskottet, höll det på att bli tjugo ledamöter, som antecknade sig för blank reservation. Det hade

Ang. skattefrihet för gåva till internationellt hjälparbete. (Forts.)

ju inte varit någon mening med en sådan sak. Jag är övertygad om att det fanns ledamöter i utskottet, vilka hade ännu starkare antipati mot denna hjälpmetod än vad herr Sjö Dahl har, men de ha föredragit att tåga, då de i varje fall inte önskat gå på en avslagslinje. Frågans natur är ju sådan, att man bör förstå, att bevillningsutskottet finner skäl att svälja detta piller, hur beskt det än är. Det förefaller mig därför ganska meningslöst att i den här förargliga frågan breda ut sig i vidare mån än vad utskottet har gjort genom sitt betänkande. Den, som i framtiden vill studera det, skall nog finna, att det har förelagat ett tvångsläge, då utskottet har yrkat bifall till den kungl. propositionen.

Jag inskränker mig, herr talman, till att yttra dessa ord och hemställer om bifall till utskottets utlåtande. Jag uttalar tillika den förhoppningen, att det skall dröja länge, innan Kungl. Maj:t åter beträder denna väg för att bereda hjälp.

Herr Andrén: Herr talman! Jag är övertygad om att en mycket stor del av denna kammare delar de synpunkter, som här ha framförts av herr Sjö Dahl. Även bevillningsutskottets ärade ordförande gjorde ju gällande, att vi här ha ett mycket beskt piller, men han förutsatte, att vi måste svälja det. När herr Sjö Dahl tvekade att framställa ett avslagsyrkande, var det väsentligen därför, att det icke fanns någon annan väg än den som angavs genom hänvisning till propositionen om hundra miljoner till återuppbyggnadsarbetet, och denna väg ansåg han oframkomlig. Detta anslag i den allmänna beredskapsstaten är ett förslagsanslag. Kungl. Maj:t äger rätt att gå praktiskt taget hur långt som helst utöver de hundra miljonerna, och vad användningen av detta anslag beträffar, är den angiven i så vaga och vida formler, att det mycket väl är möjligt att via det anslaget fylla det hjälpbehov, som skulle tillgodoses genom den proposition, vilken bevillningsutskottet nu vill, att vi skola tillstyrka. Jag kan därför inte finna annat än att vi ha full möjlighet att avslå den proposition, som här föreligger. Det hjälpbehov, som här skall fyllas, kan tillgodoses med en annan proposition, som redan ligger på riksdagens bord.

Jag vill i alla fall, att kammaren skall ha möjlighet att ta ställning till denna fråga. Därför, herr talman, tillåter jag mig att ställa ett yrkande om avslag på detta betänkande.

Häri instämde herrarna *Velander* och *Siljeström*.

Hans excellens herr statsministern **Hansson:** Herr talman! Jag kan väl förstå de starka betänkligheter, som bevillningsutskottet har hyst, när det gällt att ta ståndpunkt till Kungl. Maj:ts förslag. Men det förefaller mig, som om det fattades någonting i det resonemang man för. Resonemanget innebär ungefär, att statsmakterna här vilja gå en omväg för att lämna statshjälp till vissa ändamål, och detta sker under former, där riksdagen anser sig inte ha tillräcklig kontroll. Men man glömmer bort, att genom denna metod mobiliseras också en betydande enskild hjälp. Här ställes man i valet mellan om staten ensam skall överta hela kostnaden för hjälpen eller om man samtidigt genom en statlig åtgärd skall uppmuntra till enskilda insatser. Det är nämligen inte utan vidare klart, att man, därest avdrag inte kan medges, kan mobilisera den enskilda hjälpen i samma omfattning. Jag skulle tro, att den svenska riksdagen och den svenska regeringen under de närmaste åren komma att ställas inför uppgifter av humanitär natur, som medföra ganska stora anspråk på statskassan, men jag tror inte, att det vore lyckligt, om man förfor på det sättet, att den svenska allmänheten slutligen fick den uppfattningen, att allt sådant

Ang. skattefrihet för gåva till internationellt hjälparbete. (Forts.)

stöd skall lämnas genom staten och att den enskilde egentligen inte har någon uppgift att fylla därvidlag. Jag tror, att genom ett beslut i enlighet med det sista yrkandet skulle man lätt kunna skapa den föreställningen.

Dessutom tillkommer en omständighet, som gör, att jag skulle mycket beklaga ett beslut i den riktningen. Frågan om denna rätt till avdrag har tagits upp av dem, som närmast ha varit intresserade av den humanitära hjälpen till Norge, och till regeringen har gjorts en förfrågan, huruvida man kunde räkna med en sådan avdragsrätt. På detta har regeringen svarat, att den hade för avsikt att lämna en proposition i saken till riksdagen av det innehåll, som propositionen sedan har fått. Det är naturligt, att enskilda personer av det svaret ha dragit den slutsatsen, att de medel, som de ställa till förfogande, skulle kunna lämnas under förutsättning av rätt till avdrag. I vissa fall har, såvitt jag förstår, en del sådana bidrag beslutats under den förutsättningen, och det skulle möjligen kunna anses, att man från regeringens sida har gett falska förhoppningar åt dem, som här ha varit intresserade. Den saken betyder naturligtvis mindre, men den bör observeras i detta sammanhang. Vad jag tycker skulle vara betänklighet är, om genom riksdagens ståndpunktstagande skapades den föreställningen, att den statliga hjälpen skall bli den väsentliga, kanske den enda, och att statsmakterna sakna intresse för att uppmuntra den enskilda hjälpverksamheten.

Herr förste vice talmannen: Om man följer hans excellens herr statsministerns tankegång — att det är och kommer att bli så stora behov i världen av hjälp, att man inte kan begära, att staten ensam skall träda till, utan även de enskilda krafterna böra tas i anspråk — då kan man inte stanna vid den kungl. propositionen, nämligen att rätten till avdrag skall avklippas vid 1.000 kronors gåva. Då värdesätter man inte de små bidragsgivarna; man tillmäter inte deras bidrag den betydelse, som de äro värda. För dem betyda kanske 100 kr. eller 200 kr. fullt ut lika mycket som 1.000 kr. för den store bidragsgivaren.

Det är där svagheten ligger i den föreliggande propositionen. Jag inser till fullo, att det kan vara svårt att kontrollera de små beloppen, om man skulle medge avdrag för alla, men den svårigheten skulle det finnas möjlighet att övervinna.

Att det nuvarande förslaget inte kan bli tillfredsställande, torde vara tydligt för envar, som tänker närmare på saken. Det finns så oerhört många små bidragsgivare här i landet, till vilka man borde ta samma hänsyn som till de större, och det är detta, som gör, att man inte helt kan ge sin anslutning till här föreliggande förslag.

I nuvarande läge, då det emellertid av konstitutionella skäl inte kan framställas proposition på den av herr Elofsson avgivna reservationen, har jag, herr talman, intet yrkande.

Herr Bärq, Johan: Herr talman! Det kan kanske vara skäl att säga ett par ord i anledning av den här framförda tanken på en sänkning av minimigränsen eller helt slopande av den. Det är klart, att man kan resonera på det sättet, att genom den föreslagna begränsningen nedåt borttar man den förmån, som givare av mindre belopp skulle erhålla, om inte denna gräns funnes. Den tanken är dock ganska oförenlig med oviljan att överhuvud taget begagna sig av denna metod för att stimulera till gåvor. När herr Elofsson, av skäl, som angåvos, föll ifrån sin reservation och i stället gick på avslagslinjen, synes detta mig gå illa ihop. Den, som vill stryka minimistreck och,

Ang. skattefrihet för gåva till internationellt hjälparbete. (Forts.)

som man har tänkt sig det i herr Elofssons reservation, möjliggöra för varje givare, hur liten slant han än ger, att få draga av beloppet vid taxeringen, måste veta, att detta är det säkraste sättet att popularisera en metod, som man annars så skarpt reagerar emot. Vad som har gjort, att jag för min del icke har velat biträda den linjen är, att jag inte vill ha denna metod populariserad. — Den må gärna vara oformlig, desto säkrare kan det vara, att man i framtiden avstår från att fortsätta med den.

Jag får säga, att jag blev en liten smula betänksam, när jag hörde hans excellens herr statsministerns yttrande. Jag vet inte, om det var felaktigt jag utläste den tanken, att detta är en metod att stimulera givandet, som man i fortsättningen nog behöver begagna sig av. Med tanke på alla de oformligheter, som följa därmed, skulle jag önska, att man inom regeringen avstode från denna metod. Visserligen är det sant, att det inte endast är skattemedel, som skänkas genom de gåvor det nu är fråga om, men det är till en sådan avsevärd del skattemedel, att gåvan därutöver icke är så värst betydande. Dessutom ha vi ju dess bättre erfarenhet av att många tiotal miljoner ha insamlats för dylika ändamål, utan att staten har begagnat sig av den förmån, som beredes i detta speciella fall. Jag erinrar om de stora insamlingar, som på sin tid skedde för Finland. Då hade man inte kommit på idén att resa krav på avdragsrätt för gåvorna. Jag är rädd för att detta medgivande från regeringens sida kommer att medföra, att de, som inte kunna betinga sig samma förmåner, när det gäller att ge sina slantar till så ytterst behjärtansvärda ändamål som det här är fråga om, kanske avstå därifrån. Det är en av olyckorna med denna proposition. Andra finnas också.

Herr **Andrén**: Herr talman! Från kammarens sida har i denna debatt icke förekommit något enda anförande, som ej i sak har motiverat ett avslagsyrkande. Däremot står det anförande, som herr statsministern med sedvanlig diplomatisk skicklighet hållit här i kammaren. Det syntes mig i realiteten vara två små invändningar han därvid kunde anföra mot avslagsyrkandet, och jag skall be att med några ord få beröra dem.

Den ena var, att om man avslag denna proposition, skulle den föreställningen skapas, att här väsentligen förelåg en statlig uppgift och att den enskilda välgörenheten inga ärenden hade i denna sak. Helt visst har välgörenheten under de sista decennierna i hög grad avtagit, men detta beror enligt min mening icke främst därpå, att skattefrihet för gåvor har blivit allt sällsyntare, utan helt enkelt på att skattesatserna stigit så högt, att det inte blivit ett så stort utrymme för enskild välgörenhet som tidigare. Vår skattelagstiftning till trots består dock alltför en sådan välgörenhet, och den har även en ganska betydande omfattning. Jag tror därför inte att statsministerns invändning på denna punkt är av den betydelse, att den kan förmå oss att helt skjuta undan de principer, som vi för övrigt äro benägna att följa.

Herr statsministern antydde också, att man givit vissa förhoppningar om att skattefrihet i detta fall skulle inträda. Ja, det är mig ej obekant, att man har skickat ut ett meddelande om att i finansdepartementet förelagat en promemoria, enligt vilken skattefrihet skulle beviljas för gåvor i detta fall. Jag får säga, att jag icke sympatiserar med denna metod att före riksdagens hörande giva föreställningar om att en viss sak kan anses avgjord bara därför att en P. M. föreligger inom vederbörande departement. Jag tror att vi en gång för alla böra se till, att den metoden icke vidare praktiseras. Det hände för ett par år sedan att vi i statsutskottet måste reagera mot ett liknande fall. Då hade man till den grad varit säker på att en viss proposition skulle bifallas i oförändrat skick, att man på förhand skickat ut en

Ang. skattefrihet för gåva till internationellt hjälparbete. (Forts.)
hel del handlingar i målet, som behövdes för att propositionen skulle kunna föras ut i verkligheten. Detta förefaller mig icke vara en lämplig och sympatisk väg. I varje fall kan det förhållandet, att man denna gång har givit sådana förespeglningar, icke vara en anledning för riksdagen att utan vidare böja sig för det förslag, som nu har framlagts av regeringen.

Herr talman! Jag vidhåller mitt avslagsyrkande.

Herr **Sandström**: Herr talman! Jag ber att få anmäla, att jag inom utskottet kanske varit den som starkast talat mot det här föreliggande förslaget. Jag har också röstat mot detsamma. Att jag ej avgivit någon reservation har berott därpå, herr talman, att det försäkrats mig, att här förelåg ett engångsfall, någonting som icke skulle upprepas; det hade uppstått en tvångssituation, som nödgade till avsteg från en annars såsom riktig erkänd princip. Under sådana förhållanden ansåg jag mig, som sagt, kunna avstå från en reservation.

Hans excellens herr statsministern har nu upplyst om att de uppgifter, som lämnats mig, varit felaktiga. Om jag inte missförstått statsministern, menar han, att den här angivna metoden även i fortsättningen är lämplig för att uppmuntra det enskilda initiativet. Jag måste tyvärr säga, att en sådan metod att uppmuntra det enskilda initiativet för mig framstår såsom principiellt felaktig och förkastlig. Jag ber att få erinra om att även utskottet har uttalat detta i sin motivering. Därvidlag torde alltså jag och utskottet i övrigt stå på samma ståndpunkt.

Det ser onekligen ut, som om kommunikationen mellan Kungl. Maj:ts kansli och utskottet, om man får använda ett sådant uttryck, varit mycket svag i detta ärende. Det förefaller, som om de uppgifter, utskottet skulle hava behövt, kanske inte i önskvärd utsträckning kommit det till handa.

Jag vill för min del endast tillägga, att hade vad här i dag upplysts varit känt i utskottet, skulle jag givetvis också hava reserverat mig för avslag.

Herr **Ström, Fredrik**: Herr talman! Jag hyser den uppfattningen, att vi i framtiden få vara beredda att ge synnerligen stora bidrag från det allmännas sida till olika internationella hjälpaktioner. Det kan tänkas att denna vår insats blir så betungande, att den kommer att kräva särskilda åtgärder för att mobilisera även de svenska medborgarnas enskilda insatser i långt större utsträckning än någonsin förut varit tänkbart.

Under sådana förhållanden måste jag för min del säga att det ligger en både klok och riktig tanke bakom regeringens proposition. Den enskilda hjälpverksamheten har ju burit den stora och dryga bördan vid de hjälpaktioner som hittills ägt rum. Men skattetrycket stiger och torde nu vara fördubblat i jämförelse med det som rådde, när hjälpaktionerna började i sammanhang med nuvarande världsförhållanden. På grund härav måste också möjligheterna att i fortsättningen förmå allmänheten till offer bli starkt kringskurna, och de skulle kanske helt försvinna, om man ej för allmänheten kan påvisa några lättnader i samband med den hjälp som ges.

Skulle vi nu avslå denna proposition, därför att den formellt eller principiellt stöter på svårigheter ur synpunkten av hur vi under normala tider ha betraktat tingen, har riksdagen därmed också gett till känna, att statsmakterna böra träda in och ta hela ansvaret för de väldiga hjälpaktioner, som i framtiden komma att behövas. Jag tror att man inte så mycket får fästa sig vid dessa principiella och teoretiska, för att inte säga teoretiserande, och i vissa avseenden alltför formella synpunkter, att man kastar ut barnet med badvattnet, d. v. s. på sådana skäl gör det omöjligt att i framtiden åstadkomma en stimulans och en praktisk åtgärd för denna hjälpaktions fortsättande och fullbordande.

Ang. skattefrihet för gåva till internationellt hjälparbete. (Forts.)

Under dessa förhållanden måste jag betrakta de argument, som uteslutande bygga på de teoretiska och formella synpunkterna, såsom mindre tungt vägande än de argument, som framförts av herr statsministern. Jag skulle för min del livligt beklaga, om propositionen fölle, ty jag är inte alldeles övertygad om att riksdagen vill vara med om att avkoppla det väldiga intresse, som dock här finnes hos den stora allmänheten.

Hans excellens herr statsministern **Hansson**: Herr talman! Jag förstod knappast herr Sandström, när han gjorde gällande, att han skulle ha blivit missledd. Jag vet ej vilka upplysningar som lämnats inom bevillningsutskottet, men jag kan inte tänka mig, att de stå i någon motsättning till vad jag här har sagt. Jag har framhållit, att denna proposition är föranledd av det speciella fall, som insamlingen för Norge representerar, och därutöver har jag sagt att ett avslag i detta fall skulle kunna betyda att man ingav den föreställningen, att man ej önskade medverkan av det enskilda intresset. Hur i fortsättningen skall förfaras på detta område, har jag ingen anledning att uttala mig om, men med hänsyn till de starka betänkligheter, som här ha framförts från bevillningsutskottets sida och som tydligen finnas även på andra håll i kammaren, är det uppenbart att regeringen kommer att vara synnerligen försiktig vid användningen av den fullmakt som begäres.

Det är ytterligare en synpunkt som jag här skulle vilja beröra. Herr André menade att bidrag även i detta fall skulle kunna utgå av de hundra miljoner kronor till hjälpverksamhet, som regeringen begärt i en annan proposition till höstriksdagen. Jag undrar, om inte här föreligger ett litet misstag från herr Andréns sida. Vad som här avses är nämligen två ganska olika ting. Den proposition om anslag på hundra miljoner kronor, som regeringen framlagt, tar närmast sikte på de förhållanden, som väntas uppstå under vad man kan kalla efterkrigstiden; de kunna givetvis inträffa tidigare, men förutsättningen är vissa förändringar i de länder till vilka hjälp skall lämnas, alltså nya förutsättningar för möjliggörande av svensk insats. Här gäller det däremot ett aktuellt hjälpbehov, en verksamhet som pågår, en hjälp som behöver lämnas och som kan lämnas i dag. Jag tror inte det är möjligt att utan vidare säga, att pengar för det ändamålet kunna tagas av de hundra miljoner, som begärts i den av herr André nämnda propositionen. Riksdagen kan naturligtvis, när den behandlar propositionen, skriva motiveringar som möjliggöra, att statsmedel ställas till förfogande i andra fall än som där äro avsedda. Jag skulle dock icke tro, att riksdagen bidroge till ökad klarhet genom att på det sättet ej kunna hålla isär de ting, som det här gäller.

Herr **Wagnsson**: Herr talman! Jag har för min del svårt att förstå den irritation, som från olika håll i kammaren visats vid behandlingen av den förevarande frågan. Det är ju otvivelaktigt, såsom också från några håll har betonats, att svenska insatser för att lindra nöden i våra grannländer av oss måste betraktas såsom en plikt. För min personliga del ansluter jag mig helt till den ståndpunkt, som uttalats av statsministern i ett par anföranden här i debatten, att från riksdagens sida ingenting bör underlåtas, då det gäller att uppmuntra enskilda att deltaga i denna hjälpaktion.

Naturligtvis kunde det anföras — och har också i diskussionen anförts — skäl för att även mindre belopp än 1,000 kronor borde få frånräknas, då det gäller att fixera den statliga skatten. Jag har inte klart för mig vilka anledningarna äro till att man från regeringens sida satt gränsen just vid 1,000 kronor. Men å andra sidan vet jag att denna proposition, och redan den inom finansdepartementet utarbetade promemorian, kraftigt bidragit till att stimu-

Ang. skattefrihet för gåva till internationellt hjälparbete. (Forts.)

lera hjälpverksamheten för Norge och till att, som vi ju sett i tidningarna, denna aktion bland industrien gett ett storslaget resultat. Häromdagen överlämnades till svenska Norgehjälpen 4 miljoner kronor, och man räknar med att detta belopp kommer att ytterligare ganska väsentligt ökas. Jag har den mycket bestämda uppfattningen, att vi böra understödja dessa aktioner genom att bevilja den skattelindring som det här är fråga om.

Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde herr *Undén*.

Herr **Andrén**: Herr talman! Jag är helt och fullt övertygad om att större delen av kammarens ledamöter delar den uppfattning, herr Wagnsson nu givit uttryck åt, att vi skola göra vad vi kunna för att lindra nöden under och efter detta krig. Det har icke varit — och kan icke vara — någon tvekan på denna punkt.

Men man kan inte komma ifrån att det framlagda förslaget innefattar sådana oformligheter, att vi om möjligt böra välja andra vägar. Jag har för min del pekat på en sådan, nämligen beredskapspropositionen om ett anslag på hundra miljoner kronor till hjälpverksamhet. Ändamålsbestämningarna i denna proposition synas mig så vagt hållna, att de knappast kunna resa några hinder, och anslagsbeloppet kan dessutom överskridas hur mycket som helst.

Nu anmärkte herr statsministern, att denna proposition tog sikte på ett hjälparbete *efter kriget*. Ja, i motiveringen till propositionen förekommer verkligen den formuleringen, men jag tror för min del inte att den är lyckligt funnen. Det kan nämligen mycket väl tänkas att kriget i Europa ganska snart är slut, men att kriget borta i Asien fortsätter. I det läget skulle vi alltså med en snäv tolkning av propositionens formulering vara förhindrade att företaga några hjälpaktioner. Emellertid föreligger knappast något sådant hinder, ty i den stat som bifogas, och till vilken bifall yrkas, heter det rätt och slätt: »Bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete.» Där finnes ingen gräns satt, som skulle kunna ha avseende å själva fredsslutet.

Jag anser alltså att detta mycket elastiska anslag, som regeringen har rätt att höja, skulle kunna anpassas efter i vilken mån bidrag inflyta från enskilda givare. Man undgår på det sättet den skattepolitiska oformligheten, som här är föreslagen, och man får överhuvud taget ett mera behändigt och elastiskt system, som dessutom icke innebär något prejudikat för framtiden vid behandling av andra likartade frågor.

Med hänsyn härtill, herr talman, ber jag att få vidhålla mitt yrkande.

Hans excellens herr statsministern **Hansson**: Herr talman! Vi skola kanske inte ägna oss åt en diskussion som blir mer och mer akademisk, men i själva formuleringen »internationellt återuppbyggnadsarbete» ligger väl dock en tanke som hänför hjälpens insättande till en *senare* tidpunkt.

Jag vill heller inte ha den nämnda propositionen tolkad så, att kriget nödvändigtvis skall vara slut, innan pengarna kunna tagas i anspråk. Men det måste, såsom jag har sagt, uppkomma ett annat läge som förutsättning för denna insats än det för närvarande rådande. Man gör därför klokt i att skilja på den uppgift vi här ha, att under rådande förhållanden skaffa tillräcklig hjälp åt dem, som lida nöd, och å andra sidan att göra den stora insatsen under de förutsättningar som vi hoppas skola ge möjlighet till ett rikare resultat av våra insatser.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad ut-

Ang. skattefrihet för gåva till internationellt hjälparbete. (Forts.)
skottet i det nu ifrågavarande betänkandet hemställt samt vidare på avslag å Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Andrén* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 54, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Ang. nedsättning av skatten för vissa automobiler.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tillfällig nedsättning av skatten för vissa automobiler jämte en i ämnet väckt motion.

I en den 8 oktober 1943 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 349, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade

F ö r s l a g

till

förordning om tillfällig nedsättning av skatten för vissa automobiler.

Härigenom förordnas som följer.

Utan hinder av vad i 5 § förordningen den 2 juni 1922 (nr 260) om automobils katt är stadgat skall katt för automobil med ringar av annat ämne än mjuk kautschuk, under förutsättning att ringarna äro av typ som blivitt av statens trafikkommission godkänd, utgå enligt de grunder, vilka gälla beträffande katt för automobil med ringar av mjuk kautschuk.

Denna förordning ländert till efterrättelse från och med den 1 juni 1943 till och med den 31 december 1945.

Till utskottets behandling hade överlämnats den i anledning av propositionen väckta motionen nr 326 i första kammaren av herr *von Heland*, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta, att skattefrihet från och med den 1 juni 1943 till och med den 31 december 1945 skulle beviljas motorfordon med ersättningsringar av sådana typer, som trafikkommissionen för ändamålet godkänd.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 349 samt med avslag å motionen I: 326, antaga det vid propositionen fogade

Ang. nedsättning av skatten för vissa automobiler. (Forts.)
förslaget till förordning om tillfällig nedsättning av skatten för vissa automobiler.

Reservation hade anmälts av herrar *Gustaf Elofsson* och *Jonsson* i Skedsbygd, vilka dock ej antytt sin mening.

Herr von Heland: Herr talman! Då jag vid tjänstgöring i livsmedelskommissionen gjort en utredning beträffande transportproblemen och kommissionen upptagit de framförda synpunkterna för vidare behandling, vill jag icke här i kammaren nu framföra kritik mot regeringen för dess sätt att handlägga transportfrågorna. Det må emellertid tillåtas mig att göra ett uttalande i föreliggande viktiga skattefråga samt att framföra en del allmänna reflexioner.

Regeringen har under kriget haft en ofantlig tur, och det är givetvis glädjande att landets regering är i gunst hos fru Fortuna. När det gäller transportproblem, får man hoppas att turen alltjämt måtte följa regeringen, ty i annat fall kommer en allvarlig transportkris med allt vad den har i släptåg att uppstå under år 1944.

Kan man sålunda hoppas på att även om kriget snart är slut en tillräcklig import av gummi kan komma i gång under nästa år?

Japan besitter nu 90 procent av världens tillgångar på naturgummi. En omfattande industriell produktion av rågummi är visserligen påbörjad, och enbart i Amerika tänker man sig att om ett par år vara uppe i en produktion motsvarande världens hela förkrigsbehov, men det är mycket tvivelaktigt, om vårt land under närmaste året, även om kriget är slut, skall kunna importera tillräcklig mängd av detta rågummi.

Har utskottet tagit reda på hur besvärlig gummisituationen är och vad ytterligare indragningar av lastbilar skulle betyda för folkhushållet, icke minst för livsmedelstillförseln?

Enligt vad som berättats har ärendet i bevillningsutskottet endast behandlats rent skattetekniskt. Man har sålunda inte satt sig in i frågans sakliga innebörd, och realbehandlingen i utskottet skedde till och med innan motionen var tryckt och utdelad. Om sålunda katastrof för landsvägstransporterna uppstår under år 1944, kan med fullt fog kraftig kritik komma att övas mot riksdagen, därest utskottets alltför snabbt hopsatta förslag i dag bifalles. Jag yrkar sålunda, herr talman, återremiss av ärendet, så att utskottet må beredas tillfälle att sakligt sätta sig in i transportfrågans läge och möjligheterna att med ersättningsringar minska svårigheterna.

Härvid bör utskottet icke endast höra trafikkommissionen, utan även livsmedelskommissionen och någon bilorganisation. Upprätthållandet av biltrafiken på landsvägarna är givetvis av synnerlig vikt för landsbygdsbefolkningen och med hänsyn till livsmedelstransporterna även för hela folkhushållet. Till följd av redan gjorda inskränkningar i lastbilstrafiken och rationaliseringen av livsmedelstransporterna kan man påstå, att varje ytterligare indragning av lastbilar för dessa transporter kommer att medföra en minskad tillförsel av livsmedel och bränsle.

I samband med nämnd utredning har även gjorts detaljundersökning angående konsekvenserna av en minskning av antalet mjölkbilar ned till 60 procent av nuvarande antal.

Som exempel kan anföras en körlinje vid ett undersökt mejeri, där bilen uppsamlar mjölk från jordbruk med tillsammans 2,553 tunnland åker och 105 fullgoda arbetare. Därest med hänsyn till nedbringandet av antalet bilar denna körlinjes vägsträcka minskas i erforderlig grad, innebär detta bl. a. dels en kostnad för omfattande hästtransporter, beräknad efter en ersättning av 1

Ang. nedsättning av skatten för vissa automobiler. (Forts.)
krona 80 öre per timme för häst och karl, med 20,768 kronor 50 öre för samtliga berörda jordbrukare under ett år, dels minskad arbetsprestation i jorden och skogen med 11,500 timmar, motsvarande huggning av cirka 4,000 kubikmeter ved, samt extensifierad jordbruksdrift. Man har även angivit de ofantliga ytterligare svårigheter som skulle uppstå, därest dessutom mobilisering av hästar och folk skulle äga rum.

Sveriges slakteriförbund, som representerar cirka 70 procent av slakten i landet, yttrar så sent som den 30 oktober i ärendet: »Ytterligare ingrepp i transportapparaten skulle otvivelaktigt förorsaka så viktiga rubbningar i försörjningsplanen för landet, att ransoneringsbestämmelser och varufördelning i anslutning till livsmedelskommissionens direktiv icke under ansvar kunde påbörjas slakteriförbundet.»

Av det anförda torde framgå, vilken enorm betydelse det har att med alla medel söka upprätthålla lastbilstrafiken.

Ett viktigt medel är otvivelaktigt att på alla sätt stimulera användningen av ersättningsringar.

Nu föreslagen skattesänkning är icke tillräcklig. Bilarna slitas avsevärt mera vid användning av ersättningsringar, varför omfattande reparationskostnader tillkomma, och även bränslekostnaderna bliva betydligt högre. Hur kan man med hänsyn till detta tro, att en sänkning av fordonsskatten för automobil med ersättningsringar endast till vad som gäller för automobil med gummiringar kan verka stimulerande?

För att bringa fram bättre och bättre ersättningsringar krävas fortlöpande försök och ständiga körningar. Kan verkligen riksdagen underlåta att uppmuntra denna verksamhet? Det synes överhuvud taget egendomligt, att riksdagen visar ett så ringa intresse för hur transportfrågorna skola lösas. Intresset bland riksdagens ärade ledamöter blir kanske större när det är för sent.

Det hade varit lyckligt, om ändamålsenliga åtgärder vidtagits i god tid för att förebygga en katastrof inom lastbilstrafiken. Nu synes det mig nödvändigt att alla åtgärder vidtagas, som kunna mildra den ogynnsamma utvecklingen. Det skall bli intressant att se, om riksdagen har så mycket intresse för denna fråga att den anser, att utskottet bör pröva detta ärende även ur rent saklig synpunkt.

Herr talman! Jag yrkar återremiss av ärendet.

Herr Andersson, Elon: Herr talman! Den föregående ärade talaren har riktat en anmärkning mot bevillningsutskottet för det sätt, på vilket hans motion och överhuvud taget detta ärende har behandlats inom utskottet. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att bevillningsutskottet inte har haft annat att göra än att pröva Kungl. Maj:ts proposition ur de skattetekniska synpunkter, som bevillningsutskottet har att anlägga på frågorna. Utskottet har inte ansett, och anser sig säkerligen inte heller i fortsättningen, ha anledning eller ens befogenhet att upptaga till övervägande det mycket intrikata och omfattande problem, som herr von Heland önskar upptaget genom sitt yrkande om återremiss. Den prövning av behovet av ersättningsringar ur transportmedels-synpunkt, som herr von Heland önskar få till stånd, bör väl företas, icke av bevillningsutskottet utan av de andra myndigheter som ha att handlägga sådana frågor, nämligen kommissionerna och Kungl. Maj:t. Det torde vara alldeles omöjligt, att bevillningsutskottet skulle kunna ingå i en sådan prövning av alla i denna sak förevarande omständigheter, att utskottet skulle vara berett att med ändring av Kungl. Maj:ts förslag i frågan föreslå riksdagen en annan lösning.

Jag har personligen den uppfattningen, att man knappast genom att bevilja

Ang. nedsättning av skatten för vissa automobiler. (Forts.)

skattefrihet för ersättningsringar skulle kunna avvärja den fruktsvärda katastrof för transportväsendet, som herr von Heland siar om till år 1944. Jag tror överhuvud taget, att om läget är så spänt — vilket det möjligtvis är — kan man inte till 1944 få fram en sådan användning av ersättningsringar, att katastrofen i och för sig kan undvikas. Men, som sagt, den frågan anser sig bevillningsutskottet inte ha möjlighet att pröva, utan det övervägandet får ankomma på Kungl. Maj:t, som efter sin omprövning för riksdagen får framlägga det förslag, som därav kan föranledas. Om det nu är så — vilket jag inte har någon anledning att i detta sammanhang betvivla — att användandet av ersättningsringar är en samhällsangelägenhet av mycket stor vikt och att det likaledes är både önskvärt och nödvändigt att man från samhällets sida gör vad man kan för att underlätta användningen av dylika ringar, är det enligt utskottets mening riktigare, att man för att uppnå detta syfte använder andra framkomliga vägar än beviljandet av skattefrihet. Utskottet har hänvisat till detta i sitt yttrande och påpekar, att ett sådant stöd enligt utskottets mening icke bör lämnas i form av lättnader i beskattningen. Man bör kunna använda samma väg, som man tidigare gått i liknande fall, och inte tillgripa den ur många synpunkter särdeles äventyrliga och olämpliga metoden att rubba på gällande principer för beskattningen.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet **Andersson**: Herr talman! Den skildring av läget i fråga om lastbilarna, som herr von Heland här har lämnat, kan dessvärre i väsentliga delar vitsordas.

Ju längre tiden lider utan att någon ändring inträder i krigssituationen, dess svårare blir det att försörja bilarna med gummi — den saken är alldeles klar. Däremot är det ingalunda så självfallet som herr von Heland tycks förutsätta, att man skulle kunna komma över denna svårighet genom ökad användning av ersättningsringar av trä eller järn. Snarare förhåller det sig så, att de många experiment, som pågått och alltjämt pågå i syfte att skaffa fram ersättningsringar av dylikt material, ännu inte på långt när givit tillfredsställande resultat. Jag vill nämna, att trafikkommissionen tills dato har godkänt endast tre modeller av träringar och tre av järn. Av dessa sex modeller är det endast en som är marknadsförd och som har fått någon större användning. Inte heller erfarenheterna av denna ring ha emellertid varit de bästa. Enligt trafikkommissionens uppfattning föreligger det därför ganska stor sannolikhet för att antalet fordon med ersättningsringar av trä eller järn i stället för att öka kommer att minska. Detta beror icke på några skattepolitiska hinder eller bristande intresse från myndigheternas sida utan helt enkelt på att problemet icke har kunnat lösas på ett tekniskt och praktiskt tillfredsställande sätt. Vad som här nu föreslås är att vi skola undanröja det skattepolitiska hinder, som förut har funnits, att använda ringar av annat material än mjuk kautschuk, men det återstår att övervinna de praktiskt-tekniska hindren, och där kunna statsmakterna rimligtvis inte göra mer än vad de redan ha gjort. Statsmakterna ha beviljat anslag för försök med ersättningsringar, men det står icke i myndigheternas makt att åstadkomma vad som icke kan göras.

Herr von Heland: Herr talman! Med hänsyn till läget gäller det väl att i en sådan fråga som denna inte hänga upp sig på skatteprinciper. När vi leva i krigstider och läget på detta område är mycket oroande, synes det mig, som om man borde ha skyldighet att begagna alla vägar, som skulle kunna leda till målet, nämligen att upprätthålla lastbilstrafiken i något så när rimlig omfattning.

Ang. nedsättning av skatten för vissa automobiler. (Forts.)

Herr statsrådet har här vitsordat, att läget är synnerligen besvärligt, och påpekade dessutom, att de ersättningsringar, som nu finnas, inte ha visat sig vara tillfredsställande. Jag är själv med i styrelser för organisationer, som försökt att använda dessa ersättningsringar, varvid vi funnit, att de givetvis äro en ren kristidsersättning, som därtill är mycket kostsam. Om det föreliggande förslaget går igenom, sänkes fordonsskatten, så att det i skatteavseende blir likställighet mellan ersättningsringar och gummiringar. Ställer det sig däremot ekonomiskt lika fördelaktigt att använda ersättningsringar som vanliga gummiringar? Nej, det gör det icke! Inköpspriset är ungefär detsamma för en träring som för en ny gummiring, eller ungefär 300 kronor per styck. Nu kan man inte köpa nya gummiringar, ty de äro förbehållna andra transportbehov än den ordinarie lastbilstrafiken, utan man får begagnade ringar. Dem får man till något lägre kostnad, man kan säga 75 å 100 kronor billigare än en ny gummiring, beroende på dimensionerna. Om man håller sig till de dimensioner, som ungefär motsvara träringarna, d. v. s. 32×6 och $8,25 \times 20$, vilket är rätt kraftiga ringar och av vilka de sistnämnda i bärighet väl motsvara träringarna, vinner man där 75 å 100 kronor på inköpspriset, men driftslängden är väsentligt olika. Med träringarna kan man, enligt vad erfarenheten givit vid handen, köra i trafik högst 300 mil, och en sträcka av 200 mil torde vara normalt för dessa ringar. Gummiringarna hålla givetvis mångdubbelt längre, och dessutom har man möjlighet att regummera dessa ringar. Det blir visserligen därigenom en kostnad på respektive 99 och 148 kronor för de båda olika dimensionerna, men sedan äro ringarna återigen användbara under en avsevärd tid. Dessutom blir det inte endast härigenom billigare per körsträcka att använda gummiringar, även om skatten på bilar med ersättningsringar nu sänkes, utan användandet av träringar medför även andra kostnader, som fördyra driften enormt. Dels torde man kunna beräkna att drivmedelskostnaderna bli 20 procent högre, dels fordra bilarna ett helt annat underhåll, emedan de fara synnerligen illa genom användandet av träringar. Vi, som varit med om att i praktiken pröva dessa ringar, ha sålunda kommit till den uppfattningen, att det här är fråga om en kristidsföreteelse, som vi inte vilja fortsätta med i större utsträckning än nödvändigt, och från slakteriförbundet kommer nu, som sagt, en skrivelse till trafikkommissionen, vari förbundet förklarar att det inte har något intresse av att fortsätta trafiken med dessa ringar.

Det borde emellertid i detta läge vara ett statens intresse att försöka driva fram en ökad användning av olika ersättningsringar. Även om dessa ringar ännu så länge äro mycket olämpliga och dåliga, så är den enda möjligheten att kunna få fram förbättringar på ersättningsringarna och eventuellt att få fram helt nya ersättningsringar att man kör med sådana ringar i trafik. Det synes mig särdeles egendomligt, att bevillningsutskottet då kan säga, att utskottet har att pröva denna fråga endast ur skattetekniska synpunkter. Skall man verkligen under dessa krigstider vara så ytterligt formell i bevillningsutskottet, att man inte vill pröva en sådan allvarlig fråga som denna även ur rent saklig synpunkt och undersöka, om det inte skulle vara befogat att göra en ytterligare skattesänkning? En sådan skulle dock innebära, att man för bilar med ersättningsringar kunde få skatten sänkt med ytterligare mellan 1,000 och 2,000 kronor, vilket i sin tur måste innebära en ökad stimulans att i större utsträckning använda ersättningsringar.

Herr talman! Jag kan inte finna att detta ärende behandlats på ett tillfredsställande sätt i bevillningsutskottet. Och detta måste bero på att bevillningsutskottet inte har reda på hurudan den faktiska situationen för dagen är

Ang. nedsättning av skatten för vissa automobiler. (Forts.)
när det gäller lastbilstrafiken. Det hade enligt min mening varit att rekommendera att utskottet hade kallat upp folk, som kan denna fråga, och kanske då främst personer från livsmedelskommissionen, som ha att svara för livsmedelsförsörjningen. Herrarna veta ju i dag, att läget t. o. m. har varit kritiskt när det gäller att förse vissa områden i landet med mjölk. Ja, mina herrar, om det inte ljusnar i vad det gäller möjligheterna att hålla uppe biltrafiken till nästa höst, utan de inskränkningar i lastbilstrafiken verkligen komma att inträda, som man nu kan förutse, då vill jag, eftersom jag sitter som styrelseledamot av Mjölkcentralen, redan nu förklara, att det sannerligen är varken jordbrukarnas eller Mjölkcentralens fel, om inte Stockholms stads befolkning på långa vägar kan få den mjölmängd, som den anser sig böra få.

Herr Bärq, Johan: Herr talman! Jag undrar, om herr von Heland egentligen vet vad han nu talar om. I sitt första anförande kom herr von Heland med en fråga, huruvida utskottet har undersökt, hur det var ställt med mjölktransporterna och med transporten av slakterivaror. Han var också inne på hästbeståndet, på frågan om lastbilstrafiken i allmänhet, de olika ringkonstruktionerna m. m., m. m. Om herr von Heland riktat sitt klander mot Kungl. Maj:t, kunde jag ha begripit honom. Men att begära att bevillningsutskottet på denna korta tid skall sätta i gång med utredningar, som i allmänhet ta årtal att slutföra, för att sålunda bilda sig en uppfattning av läget som kunde vara en fastare grundval att bygga på än Kungl. Maj:ts proposition, det är väl ändå orimligt.

Nu har herr von Heland i alla fall yrkat återremiss till utskottet för att utskottet skall sätta i gång med en sådan historia. Förlåt, herr talman, men detta kallar jag att prata om sådant som man inte begriper!

Vad skulle utskottet ha gjort om det hade följt herr von Helands tankegång i motionen? Jo, utskottet hade väl fått avstyrka den kungl. propositionen och i stället skriva till Kungl. Maj:t och begära en ny utredning. Och så hade naturligtvis den gamla skatten fått stå kvar, tills Kungl. Maj:t hade kommit med denna utredning. Nu är ju inte någon större olycka skedd än att en skattesänkning inträder, och sedan står det herr von Heland och andra fritt, som ha bättre insikter i dessa ting än vad man kan fordra av bevillningsutskottet, att vända sig till Kungl. Maj:t för att till nästa år få fram ett förslag, som går längre än det nu föreliggande. Men det går inte rimligen att begära att bevillningsutskottet på dessa korta veckor skall kunna åstadkomma någonting, som jag är säker på att inte heller herr statsrådet med hela den apparat, som han förfogar över, skulle kunna åstadkomma på den tid som riksdagen nu är avsedd att vara samlad.

Det är uppenbarligen så, och det känna vi till litet var, att läget är bekymmersamt. Men att ålägga ett riksdagsutskott att företaga dylika djupgående utredningar för att bättre kunna behärska problemet än vad Kungl. Maj:t med hela sin stora apparat förmått, det är att fordra orimligheter. Det må, som sagt, stå fritt för herr von Heland att om ett par månader inkomma till riksdagen med en motion, vari riksdagen uppmanas att ålägga Kungl. Maj:t att på samma allvariga sätt, som herr von Heland har gjort, ta itu med problemet. Men inte kan bevillningsutskottet gärna göra det.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets förslag.

Herr von Heland: Herr talman! Jag skall inte upptaga min ärade länskamrats lilla elakhet till bemötande, ty den, som läser protokollet, kan ju lätt avgöra, hur det står till med sakkunskapen i frågan och om man vet vad man pratar om eller inte.

Ang. nedsättning av skatten för vissa automobiler. (Forts.)

Jag vet inte att jag skulle ha rekommenderat bevillningsutskottet att sätta i gång någon utredning i denna fråga. Det finns redan, herr Bärge, utredningar i denna fråga! Trafikkommissionen vet för dagen, hur läget är, nästan på bilen och hjulringen. Livsmedelskommissionen vet i dag, hur läget är när det gäller livsmedelsförsörjningen och möjligheterna till livsmedelstransporter med bilar. Mitt önskemål var endast att bevillningsutskottet skulle kalla upp en person från trafikkommissionen, en person från livsmedelskommissionen, kanske också en person från någon lastbilsorganisation, för att de under en timmes tid skulle få meddela utskottet sin uppfattning om läget. Och jag undrar om det inte skulle ha varit klokt, när det dock gäller att slå in på alla framkomliga vägar för att lösa denna fråga, att även fundera på en ytterligare sänkning av skatten på bilar med ersättningsringar för att därigenom stimulera fram ytterligare användning av sådana ringar i ett beträngt läge.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna betänkandet hemställt samt vidare därpå att betänkandet skulle visas åter till utskottet; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övertvägande ja besvarad.

Herr *von Heland* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 55, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, visas betänkandet åter till utskottet.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *von Heland* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 85;

Nej — 11.

Därjämte hade 9 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

*Interpellation
ang. inhibe-
randet av
nobelprisen's
utdelning
m. m.*

Ordet lämnades på begäran till herr **Brandt**, som anförde: Därest pressopinionen, såsom sannolikt är fallet, någorlunda troget avspeglar folkmeningen, torde man våga påstå, att regeringens beslut att även i år inhibera utdelningen av nobelprisen väckt allmänt missnöje i landet. Troligtvis delar flertalet inom folket den uppfattning, åt vilken en representativ och mot regeringen mycket lojal tidning givit uttryck i följande ord: »Även den smula missshag, som kunde tänkas uppstå hos en regim, som uttryckligen förbjudit sina undersåtar att motta utmärkelsen, borde numera kunna riskeras inom ramen av den frimodiga politik, som andra svenska handlingar vittna om.»

Interpellation ang. inhiberandet av nobelprisens utdelning m. m. (Forts.)

Ingen vet likväl med visshet vilka skäl, som varit de verkligt avgörande för regeringen, då den i denna fråga gått emot en, såsom man vågar antaga, ganska enhällig folkmening. Man vet endast, att styrelsen för Nobelstiftelsen avstyrkt prisens utdelande, ehuru väl majoriteten av Svenska akademiens medlemmar och karolinska institutets lärarkollegium varit för utdelning. Tidningarna och därmed allmänheten ha emellertid icke fått ta del av Nobelstiftelsens skrivelse förrän dagen efter Kungl. Maj:ts beslut, vilket fattades den 22 oktober. Ifrågavarande skrivelse hade nämligen — hemligstämplats! Det förefaller ytterst egendomligt, att handlingens hemliga karaktär sedan upphävdes omedelbart efter det att ärendet blivit slutgiltigt behandlat. Man frågar sig ovillkorligen, om denna mörkläggnings vidtagits för att pressen skulle hållas utanför och förhindras att öva kritik emot Nobelstiftelsens förslag på en tidpunkt, då kritik ännu kunnat ha en viss betydelse. Ty när Tidningarnas telegrambyrå ville ta del av handlingarna, hänvisade man i ecklesiastikdepartementet till hemligstämpeln.

Expeditionschefen i departementet har i ett uttalande för en tidning förklarat, att man endast följt tidigare praxis i slikt fall — av hänsyn till den norska nobelkommitténs ömtåliga ställning — och att departementschefen stått alldeles utanför hemligstämplandet. Man blir verkligen ganska mörkrädd inför ett sådant uttalande. Allmänna handlingar skola ju grundlagsenligt och principiellt vara offentliga. Avsteg från denna princip få givetvis icke göras efter en enskild ämbetsmans gottfinnande utan måste vara lagligen grundade, men någon trygghet för att så förhåller sig finnes ju icke, därest det ansvariga statsrådet icke i varje särskilt fall äger kännedom om vilka handlingar inom själva departementet som av en underordnad ämbetsman hemligstämplas.

Man kan icke värja sig för misstanken, att hemligstämpeln under dessa kritiska år blivit missbrukat i åtskilliga fall, och i det nu föreliggande fallet förefaller det ganska uppenbart att så skett, eftersom hemligstämpeln borttagits dagen efter regeringens beslut — det fanns, enligt expeditionschefens meddelande, »ingen anledning att vidare hemligstämpla handlingen»! Sanningen är ju, att det icke heller dessförinnan fanns någon rättsligt godtagbar anledning. I en framställning till pressnämnden ha cheferna för TT:s inrikesbyrå och verkportageredaktion också framhållit, att hemligstämpeln i detta fall synes ha använts i ett ovidkommande, politiskt syfte.

Jag tillåter mig nu hemställa om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för kungl. ecklesiastikdepartementet rikta dessa frågor:

1) Är herr statsrådet i tillfälle att något närmare motivera regeringens beslut att även i år inhibera utdelningen av nobelpriset?

2) Anser herr statsrådet att hemligstämplandet av nobelstiftelsens skrivelse står i god överensstämmelse med en lojal tillämpning av sekretessbestämmelserna?

3) Anser herr statsrådet att hemligstämplandet i detta fall varit av omständigheterna påkallat eller i övrigt ändamålsenligt?

4) Vem bär i sista hand ansvaret för hemligstämplandet?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 12.25 på dagen.

In fidem

G. H. Berggren.

Lördagen den 6 november.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

Justerades protokollen för den 30 nästlidne oktober och den 2 innevarande månad.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 472, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall medgiva skattskyldig rätt att vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt m. m. åtnjuta avdrag för gåva, avsedd för internationellt hjälparbete; och

nr 473, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tillfällig nedsättning av skatten för vissa automobiler.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 240, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 241, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 243, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 245, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde; och

nr 246, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde; samt

jordbruksutskottets utlåtande nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad angår vissa jordbruksärenden.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.05 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.